

BARBARA SZCZEPANOWICZ, *Atlas roślin biblijnych. Pochodzenie, miejsce w Biblii i symbolika*, Kraków 2003, WAM, ss. 270.

Biblia jest księgą Boską, ale napisaną przez ludzi i głęboko wnikającą w kulturę oraz w warunki życia człowieka. Stąd na kartach Biblii bardzo często spotykamy nazwy roślin, które występowały w krajach przebywania Izraelitów. Wzmianki o roślinach nie tylko umieszczają człowieka, o którym mówi Biblia, w konkretnym środowisku naturalnym, ale bardzo często wprzęgnięte zostały w teologiczną treść opowiadań biblijnych, przede wszystkim dzięki rozwiniętej symbolice poszczególnych roślin. Dlatego rozumienie tekstu biblijnego wymaga wielu wiadomości na temat samych roślin, a także ich symboliki.

Naprzeciw tym potrzebom wszystkich, którzy czytają, a tym bardziej studiują Biblię, wychodzi bardzo starannie wydany przez Wydawnictwo WAM *Atlas roślin biblijnych*, w którym tekst został ubogacony licznymi rysunkami i kolorowymi zdjęciami.

Książka wprowadza nas w biblijny świat roślin, w pewnym stopniu nam nieznanym, gdyż stanowią składnik odmiennego od naszego ekosystemu. O wielu z tych roślin posiadamy wiadomości na podstawie lektury Biblii, ale ich nazwy niewiele nam mówią. Dzięki temu wprowadzeniu możemy dobrze zorientować się w tym dziwnym, a ważnym dla nas świecie, uporządkować swoje wiadomości, a przede wszystkim wybitnie je ubogacić.

Autorka książki korzysta bowiem nie tylko ze swojej profesjonalnej wiedzy biologa i ogrodnika, której pozwala zaowocować fachowym objaśnieniem roślin, ich pochodzenia, warunków życia i uprawy, ale sięga także do tekstów biblijnych, cytując miejsca, w których występują wzmianki o kolejno omawianych roślinach. Te miejsca objaśnia na podstawie kontekstu biblijnego i kulturowego z nawiązaniem do egzegezy chrześcijańskiej, przede wszystkim patrystycznej. To wszystko zostaje uzupełnione jeszcze licznymi uwagami o symbolice, jaką w świecie starożytnym wiązano z poszczególnymi roślinami. Zestawienie tych wszystkich elementów stanowi prawdziwe bogactwo wiedzy, w jaką omawiany atlas może nas wprowadzić.

Omawianie roślin biblijnych dokonuje się według pewnego klucza. Po ogólnych wiadomościach o Ziemi Izraela, omówione zostały najpierw najważniejsze rośliny Ziemi Świętej według tego jak zo-

stały one wyliczone w Księdze Powtórzonego Prawa (8, 7-8). Są to oliwka, palma daktylowa, winorośl, figowiec, granat, pszenica i jęczmień. Kolejny rozdział poświęcono roślinom, które związane są z problemem interpretacji takich, rodzących trudności, miejsc Biblii, jak opis manny i krzaku gorejącego, który ukazał się Mojżeszowi.

Pozostałe rośliny zostały podzielone na następujące działy, które omawiane są w odrębnych rozdziałach: drzewa i krzewy, rośliny zapachowe, kwiaty biblijne, zioła, rośliny uprawne, rośliny trujące i barwnikodajne, rośliny nadbrzeżne i terenów wilgotnych, roślinność pustynna oraz osty, ciernie i chwasty. Już samo wyliczenie rozdziałów przekonuje nas o bogatej palecie, jaką ofiaruje nam atlas, przygotowany przez p. Barbarę.

Dodatkowym i również pouczającym jest rozdział poświęcony roślinom w kulturze i obyczajowości żydowskiej, gdzie omówiono trzy podstawowe święta, zwane pielgrzymimi, i mające bardzo wyraźne powiązanie z uprawą roślin. Są to święta, które moglibyśmy *po naszymu* nazwać świętami dożynkowymi.

Uzupełnieniem, ważnym w tego rodzaju opracowaniu, są spisy: spis polskich nazw roślin, spis nazw łacińskich i indeks roślin w Biblii. Bogata bibliografia kończy całe dzieło.

Wypada zatem raz jeszcze zaprosić do lektury. Z pewnością nikt nie będzie żałował spotkania z tą książką, a przeczytawszy, nawet *od deski do deski*, będzie często do niej powracał, zwłaszcza podczas lektury tekstów biblijnych. Stąd bowiem można zaczerpnąć wiele informacji lekturę tę ułatwiających i wyjaśniających czytany tekst z jego religijnym przesłaniem.

Ks. Tomasz Jelonek